

YAYINA HAZIRLAYAN:
DOÇ. DR. CELİL BOZKURT

YÜZBAŞI CEVAT RİFAT BEY'İN GÜNLÜKLERİNDE
FİLİSTİN CEPHESİNDE
NİLİ CASUSLARI

**Yüzbaşı Cevat Rifat Bey'in Günlüklerinde
Filistin Cephesinde Nili Casusları**

**Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni
Murat İpekoğlu**

**Yazar
Doç. Dr. Celil Bozkurt**

ISBN: 978-605-2028-49-0

1. Baskı - Şubat 2019

Altınordu Yayınları
Yayın No: 102
Sertifika No: 32505

**Baskı
Grafiker Ofset**

Kapak, Sayfa Tasarımı

Başak Kitap Kırtasiye Markasıdır.

Sağlık Mahallesi Halk Sokak

No: 11/1 Kızılay-Ankara

Tel: 0 312 433 28 09

0 536 981 28 08

muratipekoglu@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Biyografi Yüzbaşı Cevat Rifat Bey.....	6
Biyografi Doç Dr. Celil Bozkurt.....	7
Önsöz	9
Yüzbaşı Cevat Rifat Bey'in Askerlik Hayatı	15
Nili Casusluk Örgütü	19
Gazze Muharebeleri Başlarken.....	29
İlk Şüpheler	33
Üçüncü Gazze Meydan Muharebesi	36
İpucu	37
Casus Peşinde	43
Madmazel Simon	47
İlk Muvaffakiyet	53
Çözölemeyen Düğüm.....	57
İki Şef Elimize Düşüyor.....	63
Madam Sara	75
Şam'da Kaynaşma	77
Abraham Blum	83
Madam Rebeka Sürşon	91
Lavrens	95
Belgeler.....	101
Kaynakça	119
Cevat Rifat Atılhan Albümü	121

Yüzbaşı Cevat Rifat Bey

Bu eseri, bugün milli hudutlarımız dışında kalan Sina ve Filistin cephelerinde vatan aşkı, vazife aşkı uğrunda, merhametsiz kızgın çöllerin kumlarını mübarek kanlarıyla sulamış, şimdi mezarları değil, isimleri bile unutulmuş, büyük kahramanlara, şehit Mehmetçiklerin asil ruhlarına ithaf ediyorum.

Cevat Rifat

Doç. Dr. Celil BOZKURT,

1973 yılında Bursa'nın Orhaneli ilçesinde doğdu. İlkokulu Hoban Danişment Köyü İlkokulu'nda, ortaokulu Harmancık Ortaokulu'nda ve liseyi Harmancık Lisesi'nde tamamladı. 1991 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü kazanan yazar, 1995 yılında bu bölümden mezun oldu. Aynı bölümün Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'nda "Türk Kamuoyunda Filistin Problemi 1929-1939" adlı teziyle yüksek lisansını yaptı. Ardından Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Bilim Dalı'nda "Eserleri ve Fikirleri ile Cevat Rifat Atilhan" adlı teziyle doktorasını tamamladı. Yazar, 1998-2014 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı muhtelif liselerde Tarih öğretmenliği yaptı. 2014 yılında Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ne yardımcı doçent olarak atandı. 2017 yılında Cumhuriyet Tarihi alanında doçentliğe yükseldi. Yazarın, Türk Kamuoyunda Filistin Problemi İlk Arap-Yahudi Çatışmaları 1920-1939 (IQ Yayınları, 2008), Cevat Rifat Atilhan (Doğu Kütüphanesi, 2012), Bursa Türk Ocağı 1913-2013 (Bursa Türk Ocağı Yayınları, 2013), Mersinli Cemal Paşa'nın Yaveri Yüzbaşı Cevat Rifat Bey'in Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke Dönemi Anıları (Gündoğan Yayınları, 2015) ile Bartın ve Havalisi Komutanı Yüzbaşı Cevat Rifat Bey'in Milli Mücadele Hatıraları (Gündoğan Yayınları, 2015) adlı kitapları mevcuttur.

ÖNSÖZ

Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin-Suriye Cephesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderinin çizildiği gelişmelere sahne olmuştur. Osmanlı Ordusu, bir taraftan İngiliz ordularına karşı mücadele ederken diğer taraftan da cephe gerisinde patlak veren Arap isyanıyla yüzleşmek durumunda kalmıştır. Muhtelif zorluk ve imkansızlıklar içinde kıvranan Türk ordusu, peygamber yadigarı gördüğü kutsal toprakları atalarına yakışır bir cesaret ve kahramanlıkla müdafaa etmiştir. Ancak, parlak Gazze zaferlerine rağmen Kudüs'ün düşmesiyle beliren hezimet ve akabinde başlayan geri çekilme Osmanlı sınırlarını bir anda Anadolu coğrafyasına çekmiştir.

Yüzbaşı Cevat Rifat Bey, Türk askerinin ortaya koyduğu fedakarlık ve kahramanlığa rağmen Osmanlı Devleti'nin cephelelerdeki çözüluşüne şahitlik etmiş ve bu dramatik mağlubiyetin nedenlerini herkes gibi yıllarca sorgulamıştır. Yalnız Cevat Rifat Bey, mağlubiyetin nedeni olarak İngilizlerin devasa gücü ve Arap ihaneti gibi bildik iddiaların dışında farklı bir noktaya dikkat çekiyordu. O'na göre Türk ordusu, tüm olumsuzluklara rağmen İngiliz ordusuyla mücadele edebilecek güçteydi. Başarısız olmasına rağmen Kanal Harekatı'nda ortaya konulan azim ve kararlılık, Gazze önlerinde alınan stratejik zaferler Türk ordusunu cepheye tutabilirdi. Ancak, cephe gerisinde etkili olan Yahudi casusluğu İngilizlere galibiyetin anahtarını vermişti.

Cevat Rifat Bey, IV. Ordu'ya bağlı 8. Kolordu'nun istihbaratını idare ettiği sırada Yahudiler tarafından kurulan NİLİ adlı casusluk örgütünü ilk kez deşifre ederek örgütün çökertilmesini

sağladı. Örgütün tahkikat ve soruşturma safhasını bizzat yöneterek Türk ordusunun maruz kaldığı ihanetin büyüklüğünü gördü. Yaşadıkları Cevat Rifat Beyin adeta dünya görüşünü değiştirdi ve yaşamının sonuna kadar NİLİ'nin acı hatıralarıyla yaşadı. Cevat Rifat Beyin Yahudi aleyhtarı bir yaşam sürmesinde şüphesiz ki Filistin Cephesi'nde şahidi olduğu Yahudi casusluğunun büyük etkisi oldu.

Cevat Rifat Bey, zaferle sonuçlanan Milli Mücadele'nin ardından yayımladığı hatıralarıyla Filistin Cephesi'nde imparatorluğa mal olan Yahudi casusluğunu Türk kamuoyunun gündemine taşıdı. Hatıralar, ilk kez İzmir'de yayımlanan *Anadolu* gazetesinde "Harb-i Umumide Sina Cephesi'nde Yahudi Casuslar" adıyla 37 bölüm halinde tefrika edildi.¹ 1933 yılında *Sina Cephesi'nde Yahudi Casuslar* adıyla kitaplaştırılan tefrika,² 1947'de *Filistin Cephesi'nde Yahudi Casuslar-Suriye'nin Matabarisi Simi Simon* adıyla yeniden yayımlandı.³

Cevat Rifat Bey, Yahudi casusluğunu *Suzi Liberman*⁴ ve *Musa Dağı*⁵ adlı kitaplarında da işlemiştir. İlk baskısı 1935 yılında yapılan *Suzi Liberman*, NİLİ üyesi bir kadın casusun günlükleri eşliğinde onun casusluk faaliyetlerini anlatır. Kitap, Almanca, Fransızca ve Finceye tercüme edilerek Avrupa'da yayımlanmıştır. İlk baskısı 1937 yılında yapılan *Musa Dağı*, Yahudi asıllı yazar Franz Werfel'in 1933'te Avusturya'da bastırıldığı ve Türk kamuoyunda infial uyandıran *Musa Dağı'nda Kırk Gün*⁶ adlı romanına

¹ Cevat Rifat "Harb-i Umumide Sina Cephesinde Yahudi Casuslar", *Anadolu*, 8 Kanun-u Sani 1933-27 Şubat 1933. (37 bölüm).

² Cevat Rifat, *Sina Cephesinde Yahudi Casuslar*, İkinci Bin, Meşher Matbaası, İzmir 1933 (147s).

³ Cevat Rifat Atilhan, *Filistin Cephesinde Yahudi Casuslar-Suriye'nin Matabarisi Simi Simon*, 2. Baskı, Üstün Eserler Neşriyatı, İstanbul 1947, 64s.

⁴ Cevat Rifat Atilhan, *Suzi Liberman*, Türkiye Matbaası, 1935.

⁵ Cevat Rifat Atilhan, *Musa Dağı*, Kenan Basımevi ve Kılıç Fabrikası, İstanbul 1937.

⁶ Franz Werfel, *Musa Dağında 40 gün*, (Tercüme:Salih Nazlı Kaya), Belge Ya-

bir cevap olarak hazırlanmıştır. Kitapta, Türk-İngiliz çatışmasının yaşandığı Filistin-Suriye Cephesi'nde vuku bulan Yahudi casusluğu anlatılmaktadır.

Cevat Rifat Beyin hatıraları, Avrupa'da İngilizce, Almanca, Fransızca, Macarca ve Fince'ye tercüme edildi. Özellikle Almanya'da Naziler tarafından sahiplenen hatıralar, 100 bin adet basılarak Yahudi aleyhtarı propagandada kullanıldı.⁷ Yabancı ülkelerde ilgiyle okunan hatıralar Türk kamuoyunda hak ettiği ilgiyi maalesef görmedi. Cevat Rifat Beyi bağnaz bir Yahudi aleyhtarı olarak tanımlayan Yahudi kamuoyu, kendisinin hatıraları uydurduğunu ve Yahudilerin Filistin Cephesi'nde sözü edilen casusluk faaliyetlerinin bilgi ve belgeye dayanmadığını iddia etti. Örneğin Türkiye doğumlu İsraili yazar Avner Levi, NİLİ'yi "üç beş üyeli" etkisiz bir örgüt olarak tanımlarken, Genelkurmay ATASE Daire Başkanlığı'nın yayımladığı Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi Filistin-Sina Cephesi adlı yayında Yahudi ihaneti ve casusluğunun sözü dahi edilmediğini ileri sürüyordu.⁸ Yine, Türkiye doğumlu dış doktoru olan ve İsrail'in kurulmasıyla bu ülkeye göç eden Eli Şaul da, Cevat Rifat Beyi "Hitlerin çırağı" diye tanımlarken, sözü edilen Yahudi casusluğun hiçbir tarih kitabında yer olmadığını ve Osmanlı'yı arkadan vuran hainlerin Yahudiler değil Araplar olduğunu iddia ediyordu.⁹ Muhalif kesimler de, Cevat Rifat Beyin Hitler propagandası yaptığını ileri sürerek kendisini, "ırkçı", "faşist" gibi bildik suçlamalarla küçültmeye çalışıyordu. Cevat Rifat Bey, aleyhindeki iddialara cevaplar verse de yazdıkları Türk kamuoyunda daima şüpheyle karşılanıyordu.

1948'de İsrail'in Filistin topraklarında bir realite olarak zuhuru ve kısa zamanda uluslararası ilişkilerde kabul görmesi Nİ-

yınları, İstanbul 2007.

⁷ Celil Bozkurt, *Cevat Rifat Atilhan*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2012, s. 85.

⁸ Avner Levi, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Yahudiler*, İletişim Yayınları, İstanbul 1996, s.101.

⁹ Bozkurt, s.278-279.

Lİ'yi dünya basınına taşıdı. Yahudi basını, İsrail tarihinin önemli figürleri olarak mitleştirdiği NİLİ ajanlarını ve İsrail'in kuruluşuna olan katkılarını bir gurur vesilesi olarak yazmaya başladı.¹⁰ Bunun bir nişanesi olarak Aaronsohn kardeşlerin Hayfa'da NİLİ örgütünü kurdukları ev günümüzde müze olarak İsrail halkının hizmetine sunuldu.

NİLİ'nin acı hatıralarıyla ömür tüketen Cevat Rifat Bey, Filistin'de İsrail'in kurulmasıyla birlikte tam bir infiale kapılmıştı. Hint Müslümanları Birliği Genel Sekreteri Abdullah'ın Filistin'de İsrail'e karşı savaşmak üzere uluslararası gönüllü birlikler kurulması çağrısıyla harekete geçen Cevat Rifat Bey, 300 kişiden oluşan gönüllü bir Türk birliği kurma teşebbüsünde bulunmuştur. Yazdığına göre, söz konusu birlik Türk hükümetinin izni dışında Filistin Cephesi'ne gitmiş ve burada İsrail'e karşı bilfiil savaşmıştır. Savaşta bir Yahudi köyünü esir almayı başaran birlik, savaş sonunda Ürdün ordusuna iltihak ederek vazifesine devam etmiştir.¹¹

Cevat Rifat Beyi çalışan bir tarihçi olarak hatıralarında ilettiği Yahudi casusluğunu araştırmamak olmazdı. Bilimsel şüphe ve sorumluluk duygularıyla başladığımız araştırma, bizi yerli ve yabancı kaynakların eşliğinde önemli bulgulara ulaştırdı. Cevat Rifat Beyin 1930'larda isimlerini verdiği casuslara Osmanlı ve Genelkurmay ATASE arşivlerinde rastlamak hayret vericiydi. Özellikle, NİLİ'nin üst düzey yöneticilerinden Naaman Belkind ve Yosef Lishansky'nin yakalanması ve sorgulanmasına dair kayıtlar hayli ilgimizi çekti.

NİLİ, Türk kamuoyunun ve akademisyenlerinin yıllarca

¹⁰ Bu yayınlardan bazıları için bkz: Anita Engle, *The Nili Spies*, Frank Cass, London 1996; James Srodes, *Spies of Palestine*, Counterpoint, 2016; Shmuel Katz, *The Aaronsohn Saga*, Gefen Publishing House 2007; Ida Cowen, *A Spy For Freedom The Story of Sarah Aaronsohn*, Lodestar Books, 1984; Vicki Jo Anderson, *Heroes and Spies of Zichron: An Untold Story Behind Building the Nation of Israel*, Classic Ed Consulting, 2017; Devorah Omer, *The Gideonites: The Story of the "Nili" Spies in the Middle East*, Funk and Wagnalls/Sabra, 1968.

¹¹ Bozkurt, a.g.e., s.59-62.

YÜZBAŞI CEVAT RIFAT BEY'İN GÜNLÜKLERİNDE FİLİSTİN CEPHESİNDE NİLİ CASUSLARI

Birinci Dünya Savaşı'nın beşer hafızasında bıraktığı en unutulmaz olaylardan birisi, Filistin-Suriye Cephesinde NİLİ adıyla faaliyet gösteren casusluk örgütüdür. Yahudiler tarafından kurulan ve Osmanlı orduları hakkında İngilizlere istihbarat sağlayan NİLİ, Filistin ve havalisinde bağımsız bir Yahudi devleti kurma hedefindeydi. Örgüte göre, bağımsız Yahudi devletinin ilk adımı Filistin'in Osmanlı hakimiyetinden kurtarılmasıydı. Örgüt, başlangıçta Hayfa ile sınırlıyken zamanla tüm Filistin ve Suriye'yi içine alan geniş bir sahada faaliyet gösterdi. NİLİ'nin genç ve cazibeli kadın casusları, Türk ve Alman subaylarıyla kurdukları ilişkiler sayesinde Osmanlı ordularının kılcal damarlarına kadar sızdılar. İngilizlerin nihai Filistin zaferinde kullandığı askeri taktik ve strateji, büyük oranda NİLİ'nin servis ettiği istihbarata göre planlandı.

Savaşın seyrini ayrıntılar, ayrıntıları da casuslar belirler.

Bu kitap, Yüzbaşı Cevat Rifat Beyin günlüklerinden NİLİ casuslarını ve geride bıraktıkları bir ihanetin öyküsünü anlatmaktadır.

ISBN: 978-605-2028-49-0

altınordu

